

ta 1949 je bilo ustanovljeno, po 56 letih je bilo njegovega delovanja konec. Zanimiva bi bila mnenja udeležencev tega zadnjega občnega zbora. Tisti starejši, ki so sodelovali že pri graditvi koč na planini – bilo jih je malo – so odločitev sprejeli z žalostjo, medtem ko se je nekoliko mlajšim zdela nekaj naravnega. S sklepom, da se vse spreminja, se strinja tudi obiskovalec Soriške planine, ko vidi, kaj je nastalo iz nekdanje idilične planine.

To je kratka zgodba o planinskem društvu Litostroj, ki ga ni več.

Janko Ogrič

Ob rob razstavi »Klement Jug – iz zapuščine«

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani je pripravila razstavo z naslovom »Klement Jug – Iz zapuščine«, ki je bila odprta v maju in juniju letos. Novico o tem dogodku smo lahko prebrali tudi v Planinskem vestniku. Kratek, vendar pomemben zapis o tem dogodku nas je, sežanske planince, zelo razveselil. Seveda imamo za to do-

volj razlogov. Najprej smo ponosni na človeka, ki je, čeprav zelo mlad in z zelo kratkim »alpinističnim stažem«, tako zelo pozitivno vplival na razvoj in naglo rast našega alpinizma po prvi svetovni vojni in še danes velja za izjemnega alpinista. Ponosni smo tudi zato, ker je bil to naš, primorski človek. In ne prav nazadnje smo ponosni tudi na to, da smo v šestdesetih letih prejšnjega stoletja rešili pred propadom del njegove pisne zapuščine. Kdo ve, kako se je le-ta znašel v Sežani. Kup papirja je bil najprej namenjen v smeti. Srečne okoliščine so pripomogle, da je na to pisnino za odpad »vrgla oko« tudi planinka Jožica Milavec. Nepopisno je bila presenečena, ko je na nekaj razglednicah našla podpis dr. Klementa Juga. Lahko si predstavljate, da ji je začelo hitreje utripati srce, ko je na kupu znova in znova odkrivala razglednice, pisma, dopisnice, dve seminarski nalogi in 63 listov rokopisa. Sledilo je podrobno brskanje po materialu in obvezno čiščenje prahu in navlake ter razvrščanje. Nastajalo je gradivo, ki je nekako sodilo skupaj. Pisma, ki jih je pisal Klement izvoljenki

Milki, Milkina pisma Klementu, pisma drugih Klementu, pa več kot dvesto razglednic. Skratka, material, ki bi ga bilo veselo vsako planinsko društvo.

Sežanski planinci so o najdbi in rešenem ter skrbno popisanim gradivu napisali poročilo in ga poslali Planinski zvezi Slovenije. Vodstvu PZS je obvestilo zbudilo pozornost in je zaprosilo sežansko društvo za vpogled – z zagotovilom, da bo gradivo pozneje tudi vrnilo. Bilo je v marcu 1962, ko sta se PZS in PD Sežana dogovorila o tem. Gradivo je prevzel takratni tajnik PZS Rado Lavrič in obljubil, da ga bodo pregledali. Pozneje, v letu 1993, je predsednik PZS dr. Miha Potočnik izročil celotno pisno zapuščino dr. Klementa Juga, najdeno v Sežani, gospodu Ladu Poharju, ta pa je obljubil, da bo gradivo izročil muzeju v Mojstrani. Veseli smo, da je gospod Lado Pohar obljubo držal in leta 1995 gradivo prepustil Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. Še več, mislimo, da je tako tudi spodbudil avtorje razstave, da so gradivo prikazali in ga primerno ovrednotili.

S tem smo samo dokazali, da znamo ceniti svoje vzornike, ki so pomagali širiti narodno zavest, vzpodbujali Slovence k izvrševanju zahtevnih nalog ter krepili njihovo osebno in narodno samozavest.

Pavel Skrinjar

Spomin in opomin

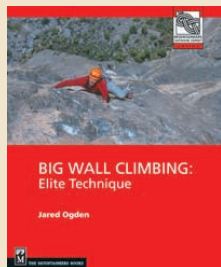
Spomin in opomin gora, kronika smrtnih nesreč v slovenskih gorah, zbral in uredil France Malešič, Didakta, Radovljica, 2005.

Ko smo pred leti začeli zahajati v gore, smo se daleč največ naučili iz knjige Pavleta Segule Nevarnosti v gorah (1978) – vsaka

Iz knjižarne Konzorcij, Mladinska knjiga

KNJIGARNA KONZORCIJ
Slovenska 29, Ljubljana

Jared Ogden
BIG WALL CLIMBING: Elite Technique
Mountaineersbooks, 2005
(224 strani, 124 barvnih fotografij, mehka vezava, cena 5.498 SIT)
Spretnosti, večine in strategije plezanja v velikih stenah.

Hermann Buhl
NANGA PARBAT PILGRIMAGE: The Lonely Challenge
Mountaineersbooks, 2001
(384 strani, mehka vezava, cena 3.873 SIT)
Avtobiografija Hermanna Buhla, ki je sam preplezal Nanga Parbat.

opisana nesreča je bila nova učna ura o (ne)varnem ravnanju v gorah. Nedavno je pri založbi Didakta v zbirki Med gorskimi reševalci kot peta knjiga izšlo podobno, obsežno (496 strani) in sila zgovorno delo Franceta Malešiča Spomin in opomin gora. Knjiga je kronika – zgodovinski pregled gorskih nesreč, ki so terjale smrtne žrtve, vključene pa so tudi nesreče, ki so se zgodile v dolinskem svetu iz podobnih vzrokov (jamarske nesreče, nesreče zaradi osipa snega s streh ...) in nekaj nesreč, ki se niso končale tragično, so pa zelo značilne in poučne (opisi le-teh so tiskani kurzivno).

Avtor je več ko tri desetletja zbiral podatke o hudih nesrečah. Vzpodbuda pri tem so mu bila dela s podobno vsebino, npr. knjiga Cirila Pračka Med gorskimi reševalci (1962) in že v uvodu omenjena knjiga Pavleta Šegule, v pomoč pa so mu bili podatki alpinističnih odsekov, Gorske reševalne službe, obiskovalcev gora, sorodnikov ponesrečenih in sredstev javnega obveščanja (vire skrbno navaja pri opisu vsake nesreče!). Tako je nastal zajeten in natančen pregled gorskih nesreč, vse od prazgodovine (lastnika bronastih sekir, najdenih na Veliki planini, sta očitno na planini našla smrt) do danes.

Zanimivo je ugotavljati vzroke nesreč. Vse do konca 19. stoletja so se ljudje, v glavnem domačini, ponesrečili v gorskem svetu pri delu: drvarji pri sečnji in spravilu lesa, kozji in ovčji pastirčki, komaj odrasli otroškim letom, pri skrbi za čredo; mlada trentarska grabljica je zdrsnila v prepad, med kosci je v poletnih mesecih sejala smrt strela, polhar je padel v brezno, preobložene sani so pozimi stisnile kmeta ob drevo ... Proti koncu stoletja pa velika sprememba – pojavili so se »turisti«, pohodniki, ki zahajajo v gorski svet za šport in kratek čas, najprej predvsem tujci, Avstrijci, pozneje tudi Slovenci. V prvi polovici 20. stoletja je pogost vzrok nesreč drzno plezanje za planikami v krušljivih stenah. Čas teče, boljša se oprema planincev

in alpinistov, nesreče pa se še kar dogajajo ... Saj dostikrat izvemo zanje, a časopisna poročila so skopaja, poleg začetnice ponesrečenja in kraja nesreče povedo komaj še kaj, verjetno tudi zaradi »varstva osebnih podatkov«. Takšno sporočilo izgubi pomembno razsežnost – iz njega se ničesar ne naučimo, ne služi nam v opomin in svarilo, ne posreduje nam človeške izkušnje, ki bi planincem pripomogla k varnejšemu ravnanju v gorah.

Avtor pa nam poleg imena, starosti, poklica ponesrečenca navede tudi okoliščine nesreče. Ne komentira, navaja pa dejstva, ki so mnogokrat zelo zgovorna in dragocena. Odhod na visokogorsko turo sredi vročega poletnega dopoldneva, ko popoldne groze nevihte, brez primerne opreme v zimski dan ... Iz zapisov posameznih nesreč dihata sočutje in pieteta do ponesrečencev. Bralcem pa so njihove usode v opomin: morda bi se bilo mogoče nesreči kdaj izogniti, spet drugič pa ... gora preprosto »ni hotela«, zato ne pozabimo na strah in spoštovanje do nje. Nesreče so razvrščene kronološko, do 19. stoletja, do sredine in do konca le-tega, v 20. stoletju pa po približno desetletnih obdobjih; pregled sklepa obdobje 2001-2004. Številne fotografije ponesrečenih in reševalcev še večajo informativno vrednost knjige, dodatna odlika je še poimensko kazalo ponesrečenih na koncu knjige (12 strani).

Kljub notni zgradbi knjige zapisi o nesrečah niso enolični – nasprotno. Knjigo odlikuje resnično lep in plemenit jezik, ki se ga vsega hudega navajeni bralec danes prav razveseli. Knjiga je tudi v tem pogledu izjemna – Francetu Malešiču uspe preprosto narisati sliko nesreče pred bralcem, brez olepšavanja, tako, kot je bilo, živo, srhljivo, žalostno – kot bi dogajanje spremljali prek danes vsemogocene televizije. Nekatere nesreče so opisane kratko in jedrnat, najbolj poučne, nenavadne, posebne in značilne pa precej podrobneje; to samo prispeva k pestrosti knjige.

Knjiga Spomin in opomin gora je natančno to, kar pove naslov. Spomin na vse, ki so v želji po lepe, po večjem, hitrejšem našli smrt v gorah, po drugi strani pa opomin in odlično učno gradivo. Vsakdo, ki zahaja v gore, bi to knjigo moral prebirati po dolgem in počez in prav gotovo bi potem v naravi veliko bolje prepoznal položaje, ki dišijo po nesreči – in se jim uspešno izogibal. Knjiga namreč ne odvraca od gora, pač pa obiskovalcem s podanimi izkušnjami olajša pot. France Malešič je po svoji Zgodovini rešavanja v gorah nad Kamnikom pregled nesreč razširil nad vso Slovenijo, izkušnje številnih gorskih reševalcev pa s sodelavci (prek sto) posredoval vsem, ki jim utegnejo koristiti. Plemenito poslanstvo dolgoletnega gorskega reševalca, alpinista, zdravnika, ljubitelja narave – in tudi lepe, klene besede – so rodili izjemno delo. Toplo priporočamo – v spomin ponesrečenim in vsem, ki so jih poskušali rešiti, ter v opomin tistim, ki brez gora v življenju ne moremo.

Mojca Izgoršek Bradeško

Petra izbira

55-krat Karavanke (izbirni vodnik), Stanko Klinar, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, 2005.

Planinska založba pri Planinski zvezi Slovenije je z vodnikom 55-krat Karavanke avtorja Stanka Klinarja stopila korak naprej v izdajanju vodniške literature. Klasičnim (enciklopedičnim) vodnikom je dodala novo zvrst izbirnih vodnikov, kakršne že dlje časa izdaja založba Sirdarta. Zanimiva in predvsem za zahtevnejše uporabnike vodniške literature zelo koristna knjiga, katere avtor je prav gotovo največji poznavalec našega najdaljšega gor-

